

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja do konca tega leta 1 K za Avstro-Ogrsko, 1 marko za Nemčijo, 2 liri za Italijo in 1/2 dolarja za Ameriko.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 20 vin., vsa stran 60 K, pol strani 30 K, četrt strani 15 K, osminka strani 8 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflcova ulica št. 5. I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglaš se naj pošiljajo upravništvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Nové volitve pred durmi.

Vse govori za to, da stojimo pred novimi volitvami v državni zbor. Češki deželni zbor bo skoraj gotovo zaključen, ker hočejo Nemci, da bi se jim Čehi vrgli pod noge. Če pa češki deželni zbor ne bo zboroval, pa zopet Čehi pravijo, da ne bodo pustili državnega zbora pri miru. Državni zbor so pa že itak domov poslali, ker ni hotela obstrukcija v njem ponehati. Vladi torej sploh ničesar drugega ne preostaja, kakor da razpusti državni zbor in razpiše nove volitve. Tudi naši klerikalci računajo z vso resnostjo na to, da bo razpuščen državni zbor. V štajerskem deželnem zboru se slovenski klerikalci tako obnašajo, da se čisto jasno vidi, da se čutijo, kot da bi bili pred novimi državnozbornimi volitvami. V kranjskem deželnem zboru delajo klerikalci ravno tako. Njihov voditelj dr. Šusteršič je dosedanje ministre ozmerjal, kakor šnopsar, kar bi gotovo ne storil, če bi ne vedel, da se bo moral z njimi še kedaj pogovarjati. Sam deželni glavar pa je prijemal dunajsko vlado za ušesa in tako hujskal svoje volilce radi ustavljenih vodovodnih podpor zoper njo, kakor da bi bil na volilnem shodu in agitiral za nove kandidate. Najbolj pa se da sklepati na nove volitve iz tega, da so začeli klerikalci po svojem časopisju tako surovo in nasilno pisati zoper naprednjake, kakor da bi se imele volitve že jutri vršiti. Klerikalcem bi bile nove volitve zelo všeč, ker upajo, da vržejo z njimi zadnje naprednjake iz državnega zbora, kjer bi potem svoje lumparije nemoteno uganjali. Naša dolžnost je, da tudi mi z vso resnostjo računamo na nove volitve. Treba pa je, da se tudi mi začnemo nanje pripravljati. Tako kot so se zadnjič vršile volitve, ne smejo se vršiti nobene več. Od takrat smo mi zelo napredovali. Vsi oni, ki so častihlepni, ki iščejo osebnih dobičkarij in ki so neznačajni, skratka: vse smeti so odletele že od nas h klerikalcem. Naše vrste so se že skoraj popolnoma očistile in pomnožile z mladimi močmi. Klerikalci so medtem nazadovali. Med seboj

se tepejo za korita in le tisti ima kaj od klerikalne stranke, kdor je pri koritu. Vsi drugi pristaši so le reveži, so le muhe, ki zraven brenče. In čisto nič čudno ni, če se je začelo skoraj po celi naši kranjski deželi zopet novo življenje, novo vstajenje. Naj klerikalci blujejo na nas ogenj, ali pa žveplo — mi se jih ne strašimo več. Treba je le naše vojščake postaviti v bojno vrsto in zmaga bo naša.

Iz dežja — pod kap!

Špitalska vrata, ki jih je svojčas v Ljubljani vsakdo poznal, niso bila tako široka, kot so usta naših klerikalcev, kadar delajo obljube. Pri zadnjih volitvah so toliko obljubovali volilcem, da je naš dobri kmetič mislil, da dobe klerikalci, če zmagajo, od cesarja najmanj patent za izdelovanje denarja. Naš ubogi od župnikov in kaplanov zapeljani kmet je skoraj veroval, da se napravi čudež in da mu ne bo treba več plačevati davkov, če bodo izvoljeni klerikalni poslanci. Vse se je drlo in pehalo za nebesa, ki so jih prorokovali klerikalni agitatorji že na tem svetu. Najbolj pa so se za črnuhi metali nekdanji tako napredni in zavedni Notranjci. »Če si izberemo za poslance Žitnika, Gostinčarja, Drobnica, Perhaceva in Ravnika,« so si mislili Notranjci, »potem je čisto gotovo, da dobimo vodovode, po katerih bo še kaj boljšega teklo kot voda«. Toda človek obrača, Bog pa obrne. Danes že morajo klerikalni poslanci svojim volilcem odkrito povedati, da je nekaj drugega obljubljati, in nekaj drugega obljubo držati. Vsi tisti kraji, ki so mislili, da jim bo v kratkem tekla voda po vodovodnih ceveh naravnost v hišo, vsi oni kraji, ki težko čakajo, da bi napajali živino pri vaškem napajalniku, vsi ti kraji so obsojeni, da še nadalje trpe pomanjkanje vode in da hodijo še naprej lovit vodo — pod kap! Klerikalni poslanci so namreč zaigrali koristi našega kmeta tako, da je vlada ustavila vse prispevke za vodovode. Do

sedaj je država k vodovodom prispevala po 40%, od sedaj naprej ne bo dala niti vinarja! Grajenje vodovodov je onemogočeno in samo na naprednjakih je ležeče, če se bo sploh še kakšen vodovod rešiti dal. Na Notranjskem so vse boljše vodovode zgradili napredni možje. Če bi se klerikalci Notranjcem ne vsiljevali, bi že morda povsod vodovode imeli. Ker so se pa slepo drčili za klerikalci, pa jih že sedaj šiba božja tepe. S tem, da so Notranjci postali v tolikem številu klerikalci, so prišli na dež, s tem pa, da so volili take izborne poslance, ki so jim še vodovode zapravili, pa so prišli še iz dežja — pod kap!

Revna Belokrajna!

Toliko in toliko se je že poročalo o žalostnem položaju belokranjskih kmetov, a vsa ta poročila so bila zastonj — pomoči ni bilo od nikoder. Gluhi so bili naši poslanci za vse naše prošnje, zastonj je bilo vse naše moledovanje in prosjačenje; kajti za nas naši poslanci i vlada nimajo družega, kakor obljube in prazne besede. Le kadar pridejo volitve, kadar potrebujejo pomoči revnega belokranjskega kmeta, takrat povzdignejo v Ljubljani gosp. Šuklje in drugi slični gospodje svoj glas in postanejo prijatelji belokranjskega kmeta in na zlatih kroznikih mu nosijo na mizo vse mogoče stvari, ki se jim zdijo za Belokrajino potrebne. A naš kmet sedi ob tej bogato obloženi mizi in strada in umira, kajti uporabiti ne sme nobene stvari. Leto in leta vodijo ga klerikalni poslanci z gosp. Šukljem na čelu za nos, v njegovo korist ne store pa popolnoma nič, saj belokranjski kmet zna potrpeti, medtem se pa mi lahko »hofrate« in glavarje igramo na njegov račun. Kakor je šlo leto za letom, tako tudi letošnje. Klerikalni poslanci so letali po Belokrajini, Lampe je pregledoval kraje, kod bo šel vodovod, kje bodo zidane nove ceste, poln je bil sladkih besed, denar je kar kapal v naše kraje, Šuklje je grmel v Ljubljani, vedno je bilo

slišati, da je on edini, ki nam bode pripe-
ljal tako težko pričakovano železnico,
ljudstvo ga je že kovalo v oblake, videli
so že svetnika Šukljeja v nebesih, čno-
maljski glavar in grof Barbo so že slikali
našim županom bodočnost, kakor so bili
časi v medeni Indiji — Koromandiji —
no, in vendar je še vseeno večina ljudstva
zmajevala z glavami ter ni hotela temu
vsemu verjeti. In prav so imeli. Tisti lju-
dje, ki so nam obljubljali zlate gradove
— se niso sramovali pred kratkim izjaviti
v deželni zboru, da so šle vse obljube
po vodi, da kmet od njih ne more nič več
pričakovati, ker radi njihove brezglavne
politike ne dobijo nič podpore od države.
Gosp. Matjašič, kako vam je bilo pri sre-
u, ko ste morali to izjavo gosp. Šukljeja mol-
če poslušati. Ali vas ni nekaj zgrabilo pri
sreč, češ, prodal sem svojega lastnega
kmeta - rojaka klerikalnemu rablju. —
Kako dobra bi bila tedaj cokolja, da bi jo
podložili gosp. Šuklju pod jezik. Tako
so nas varali klerikalni poslanci leta in
leta že in tudi letos smo doživeli mnogo
razočaranj.

Vodovoda ne bo, cest ne bo, železnice
najbrž tudi ne bo, kmetje, za vse to se za-
hvalimo Šuklju in njegovim tovarišem-
poslancem, ki se tako brigajo za nas.

Otresite se že, kmetje, teh ljudi, na-
stopajte samozavestno, saj ste neodvisni
kmetje - gospodarji.

Politični pregled.

Avstrija.

Na Goriškem so bile preteklo nedeljo
deželnozbornske volitve iz splošne kurije.
Izpadle so za naprednjake boljše, nego je
bilo pričakovati. Klerikalci so namreč z
vso silo pritisnili na vlado, da je razpisa-
la volitve baš v tem času, ko na tisoče na-
prednih volilcev ni bilo doma, ampak na
delu po drugih kronovinah. Tudi sicer je
vlada z največjim pritiskom delovala na
to, da bi klerikalni kandidatje zmagali.
Pa le ni šlo! Kljub ogromnim sleparijam,
ki so jih uprizorili klerikalci, ki so spravi-
li celo mrtve volilce na volišče, so dobili
napredni kandidatje nad 9000 glasov,
klerikalni okrog 10.000 in socialni demo-
kratje okrog 1000. Šlo se je za par glasov
in zgolj slučaj je, če je eden izmed kleri-
kalnih kandidatov zmagal z brezpomembno
večino celih 7 glasov. Gotovo je, da te
volitve vsled brezprimernih goljufij, s ka-
terimi so delovali klerikalci, ne morejo
biti potrjene. Ostala dva napredna kandi-
data, župan Križnič in dr. Franko, sta
prišla v ožjo volitev, ki se bo vršila pri-
hodnji torek. Če ne bodo pri ožji volitvi
socialni demokratje volili s klerikalci,
morajo zmagati naprednjaki, kajti kleri-
kalci so spravili preteklo nedeljo svojega
zadnjega backa na volišče, dočim je nad
2000 naprednjakov ostalo doma.

Hrvatska.

Takozvani veleizdajniški proces v
Zagrebu, s katerim je hotela ogrska vla-
da dokazati, da obstoja na Hrvatskem ve-
lika zarota Srbov, ki hoče spraviti vse ju-
goslovanske dežele pod krono srbskega
kralja, je končan. Trajal je 7 mesecev in
150 razpravnih dni. Uspeh je ta, da se je
ogrska vlada grozovito blamirala; doka-
zalo se namreč ni obtožencem prav nič,
samo to se je odkrilo, da so hrvaški sod-
niki podkupljenci madžarskih potujčeval-
cev. Kljub temu je bil državni pravdnik
Accurti, kateremu se danes smeje ves
svet, tako nesramen, da je predlagal, naj
se petero obtožencev obsodi v smrt na ve-
šalih, ostale pa v 10 do 20letno ječo. Sko-
ro gotovo je, da bodo sodniki, ki med raz-
pravo niso delali drugega, kot pijančevali
in razgrajali po zagrebških beznicah, ta-
ko, da so jih splošno imenovali »pijani
sodni dvor«, tudi pritrdil temu predlogu.
Šele cesar, ki bo obtožence pomilostil, bo
moral te sodnike poučiti, kaj je pravica.

Deželni zbor kranjski.

Dne 23. t. m. se je začelo novo zase-
danje deželnega zbora. To pot se je de-
želni zbor sešel pod utisom korupcije. V
dvoranismo namreč zagledali nov lesteneč,
ki ga je izdelal pasar Kregar, kot simbol
one klerikalne dobe, v kateri so se začela
oddajati deželna javna dela pod roko in
brez razpisa. Iz otvoritvenega govora de-
želnega glavarja je bil najpomembnejši
oni del, v katerem zatrjuje, da izkazuje
letošnji proračun primanjkljaj, da pa bo
ta še rasel. Značilno je tudi za klerikal-
nega deželnega glavarja, da je pozdravil
tudi nemške poslance in sicer nemško.
Njegov namestnik je Nemec. A on ne go-
vori nikoli slovensko in naj predseduje
tudi čisto slovenski razpravi. Po volitvah
v razne odseke — pri katerih so Nemci in
klerikalci skupaj glasovali — se reši
vseh 92 točk dnevnega reda kratkim po-
tom, pol ure s tem, da se jih izroči raznim
odsekom, kjer lahko klerikalci pri zaprtih
vratih sklenejo kar hočejo. Nato se začne
parada klerikalnih poslancev, ki priha-
jajo na dan s svojimi nujnimi predlogi,
kakor dekleta, ko gredo v nedeljo z novo
ruto na glavi k maši. Najbolj se mudi
dr. Šusteršiču. Predlaga izpremembo pra-
vilnika. Klerikalci imajo že sedaj v zbor-
nici šibo, ki se vedno moči pod mizo de-
želnega glavarja za neubogljive. Deželni
glavar namreč lahko vsak hip za poslan-
ca, ki mu ne govori po dlaki, skliče disci-
plinarni odsek in ga izključi za tri pri-
hodnje seje. Dr. Šusteršič pa ve, da vsak
poslanec vendarle še lahko dolgo časa
mirno govori, tudi ve, da se s pomočjo
sedanjega pravilnika redno zborovanje
še vedno lahko prepreči in zavleče, zato
predlaga za nagočnik spremembo opravil-

nika, s katerim naj bi se zamašila usta
vsem neklerikalnim poslancem. A iz
dr. Šusteršičeve moke ne bo kruha. V
državnem zboru zacvilijo, kakor da bi psu
na rep stopil, vse stranke, ako se govori
o spremembi poslovnika. Neodpusten
greh naših poslancev bi bil, če le za las
odjenjajo in ne preprečijo za vsako ceno
spremembe pravilnika.

Drugi nujni govornik, ki pa je po-
časni in previdno govoril, je bil nekdanji
napredni poslanec in sedanji klerikalni
deželni glavar Šuklje. On kot star lisjak
je dobil težko nalogo razglasiti slovenski
javnosti nesmrtno blamažo, ki so jo do-
segli klerikalni poslanci s tem, da so od-
jedli tudi svojim volilcem državne do-
klade za vodovode. Vzlic previdnosti in
zvitosti pa mu je vendarle všlo nekaj,
kar ni bilo klerikalcem prav. Dejal je
namreč: **Tako plačuje finančni minister
kranjskim državnim poslancem njihovo
obstrukcijo!**

Iz govora dež. glavarja smo torej iz-
vedeli, da je država odrekla podporo za
vodovode, ker so obstruirali. Od države
seveda ni lepo, če kaznuje za neumnosti
klerikalnih poslancev ubogo ljudstvo. —
Napredni poslanci so glasovali za predlog,
ki meri nato, da bi se ljudem pomagalo.
Seveda bo težko od klerikalcev zafurano
stvar popraviti. Zanimivo je to, da je de-
želnemu glavarju odgovarjal — baron
Schwarz, ki je zagovarjal krivico, ki
jo dela našim ljudem vlada v Ljubljani in
na Dunaju. Dr. Šusteršič je vpil nad njim:
»To je nečuvčen švindel centralne vlade!
To je nesramno!« Dr. Tavčar pa: »Poslu-
šajmo zastopnika centralne vlade! Naj-
bližjega zastopnika švindelnal!« Končno
je dr. Tavčar tudi še omenjal, da je za-
stopnik lokalne vlade vtaknil svinjarijo
in švindel v žep.

Tretji nujni govornik je prof. Jare,
ki predlaga v bistvu isto kot dr. Tavčar
v imenu naprednih poslancev. Uvede naj
se edinole slovenski učni jezik na vseh
javnih in meščanskih šolah na Kranj-
skem. Še bolj nujno govori dr. Lampe, ki
bi rad gradil deželno elektriško centralo
na Gorenjskem za več milijonov kron. O
njej spregovorimo v prihodnji številki
»Slov. Doma«.

Krona prvega dne deželnozbornskega
zasedanja je bil pretep, katerega je pri-
redil v zborovalnici pretepaški klub pod
vodstvom premilostnega knezoškofa Bo-
naventure. Najboljši boksar je bil poslanec
Demšar, ki je napadel poslanca dr. No-
vaka. S Kregarjevim lestencem se je pri-
čel, s škofovim pretepaškim klubom se je
nehal prvi dan zasedanja. Prihodnja seja
je bila v torek 29. t. m. V tej so prišli na
vrsto napredni poslanci z nujnimi pred-
logi. Začela se pa je že tudi radi klerikal-
nih nasilstev tehnična obstrukcija, katero
mi toliko časa z veseljem pozdravljamo,
dokler klerikalci ne sprevidijo, da brez na-
prednjakov ne bodo zborovali; še manj

pa proti njim. Napredni poslanci so bili primorani opozoriti deželnega glavarja, da še sedaj, ko ga klerikalci že devajo v penzijo, ni zrel parlamentarec in da niti sej deželnega zbora sklicati ne zna, dočim bi to že Drobnič zadel.

Deželni glavar je uvidel, da je ustrelil kozla in je sejo deželnega zbora kot nepravilno sklicano zaključil. Prihodnja seja bo v petek trajala le nekaj minut. Klerikalci so v tem zasedanju skoraj dosegali in dozdeva se nam, da ne bodo mogli volilcem družega pokazati, kot kup novih dolgov, za katere se kaj posebno ogreva finančni minister dr. Lampe.

Razgled po Slovenskem.

r Zaplenjeni. Zadnjo številko nam je zaplenila naša dobra c. kr. deželna vlada. Na prvi strani smo počastili na najbolj nedolžen način ime Lundra in Adamiča. Pobrli so nam še to in pustili so nam le črn rob ter jokajočega se angeljčka, ki še vedno žaluje nad vladno krutostjo. Na drugi strani smo pisali času in razmeram primerno o 20. septembru. Klerikalcem, ki so pisali zadnje dni prostaške članke, smo pošteno posvetili. Tudi to so nam zaplenili. Razume se, da se ne damo kar tako v kozji rog vgnati in čitateljem pove-mo, da bomo preskrbeli, da se članki ravno zato, ker klerikalce tako pečejo, imunizujejo in objavijo.

r Kako laže »Slovenec«? Človek bi mislil, da maziljeni in nemaziljeni gospodje okoli »Slovenca« ne znajo lagati, ker vedno jemljejo vse katoličanstvo v zakup. A temu ni tako! Kaki lažnjivi kljukci se zbirajo okoli »Slovenca«, nam pove naslednji slučaj: »Slovenec« je ob priliki III. shoda narodno - radikalnega dijaštva vsak dan pisaril, da je prišlo v Ljubljano le 70 Čehov obiskat naše visokošolce. Dragih nam gostov niso pri miru pustili, pač pa so jih hujskali v »Slovenca« in pisali, da so češki dijaki postali radikalcev tako siti, da so komaj dočakali trenotek, da gredo. Ko so bili Čehi že odšli v Trst, »Slovenec« še vedno ni miroval. Skoval je nesramno brzjavko in pisal, da so se v Trstu nekateri češki dijaki zelo pritoževali nad mrzlim lprejemom v Ljubljani ter da pravijo, da so šele v Trstu prišli med prave Slovence. — Čehi na tako pisarenje »Slovenca« niso molčali. Sedaj objavljajo po listih, da je to, kar je »Slovenec« pisal, najnesramnejša laž in da oni niso s tisto ostudno »Slovenčev« pisavo v nobeni zvezi. Izjavo je podpisalo 116 čeških dijakov. Tako je tudi med Čehi »Slovenec« dobil pečat lažnjivega kljukca.

r »Domoljubova« odkritosrčnost. Zadnji »Domoljub« piše: V politiki treba previdnosti. Nedosegljivih reči se ne sme zahtevati, neizpeljivih ne obetati. Gorje,

kdor žuga, česar ne more izpolniti. Cel svet se mu bo smejal. — »Domoljub« piše sedaj tako, ker imajo klerikalni poslanci mandate, nimajo pa ljudem kaj dati tega, kar so obetali. Sedaj so vse zahteve volilcev nedosegljive, preje pa so obetali vodilcem zlate gradove. »Domoljub« se boji, da bi se sedaj klerikalcem cel svet ne smejal in zato je postal tako odkritosrčen.

lj Umrl je 23. t. m. v Ljubljani odvetnik gospod dr. Ivan Milan Hribar, edini sin ljubljanskega župana. — Gospodu županu naše iskreno sožalje!

r V Škofji Loki so pri občinskih volitvah naprednjaki zmagali v prvem in drugem volilnem razredu. Ves trud klerikalcev, da bi dobili večino, ni nič zalegel.

r Slovenski zemljevid vseh slovenskih dežel izda »Slovenska Matica« v Ljubljani. Zemljevid bo 91 cm širok in 125 cm dolg ter izide v štirih listih. Dobiti ga bo ali enostavno na papirju ali napetega na platno. Stane za člane 5 K, za nečlane 6 kron, na platnu napet za 2—3 K več.

lj Pri zobozdravnikih so vpeljali nedeljski počitek.

lj Trgovci v Ljubljani so sklenili, da ob novem letu ne dele več posebnih daril. Mesto tega raje plačajo primerno vsoto družbi sv. Cirila in Metoda.

r Godbene šole namerava ustanoviti ljubljanska »Glasbena Matica« v Kranju, Trstu, Mariboru, Novem mestu in Idriji.

r Jugoslovanska kolesarska dirka iz Ljubljane na Opčine pri Trstu se je jako lepo izvršila. Prvi je došel v Opčine Hrvat Milan Menigo v 3 urah 11 minut. Popoldne se je vršila slavnost pri Sv. Ivanu v tržaški okolici, kjer so se razdelila darila in odlikovanja.

r Napisi v Trstu. Italijani so sklenili, da morajo vsi trgovci, obrtniki itd. imeti svoje napise tudi v laškem jeziku. Proti temu se je pritožil slovenski mestni svetovalec dr. Slavik, in sedaj je upravno sodišče končno razsodilo, da imajo Slovenci prav, Italijani pa dolg nos. Tako Slovenci v Trstu od dne do dne lepše napredujemo. Da bi se vsi Slovenci, ki pridejo v Trst, tudi svoje narodnosti zavedali in ne polahonili, pa bi bil Trst še preje slovenski.

r V Hrastniku je sijajno vspela sokolska slavnost. Z nasprotne nemške strani pripravljena turnarska veselica je napravila klavern utis. Narodna zavednost med Hrastničani se je močno povzdignila.

lj Zaradi vohunstva so zaprli v Ljubljani bivšega nadporočnika Pavla Bartmanna, ki je zaradi vohunstva že dvakrat predkaznovan.

r V Celovcu se je ustanovila zveza slovenskih županov na Koroškem.

r V Ameriki snujejo naši rojaki po vseh svojih naselbinah podružnice naše družbe sv. Cirila in Metoda.

Dolenjski novičar.

d Umrl je v Metliki gosp. Leopold Gangl, tajnik metliške občine in ravnatelj »Prve dolenjske posojilnice«. Gangl je bil dolgo let duša političnega življenja v Belokrajini ter je stal vedno med prvoboritelji za naprednost. Neustrašeno je zastopal svoja načela proti vsakomur in vzlic temu, da je že dolgo časa bolehal, je vedno redno opravljal svojo službo in šele smrt ga je prisilila, da je moral zapustiti to, kar mu je bilo najdražje. — Bodi mu blag spomin!

d Dolenjska podružnica »Prosvete« je otvorila v Gradcu javno ljudsko knjižnico, ki se nahaja v prostorih gradaške posojilnice.

d Vače pri Litiji. Zoper vaš list po vseh farah župniki pridigujejo. »Zdaj izhaja v Ljubljani nov časopis »Slovenski Dom«, vpijejo s prižnice, pa da bi v moji fari nikdo tako nesrečen ne bil, da bi ga naročil, ker tisti, ki ta novi list pišejo, so sami zgrabljivi volkovi v ovčjih kožah in ti delajo, da bi vas vse pogubili.« — Čudno to ni, da zanašajo župniki politiko v cerkev; saj je bil pri nas sam škof Bonaventura, in je toliko govoril čez vaš list, kakor da bi prišel birmat »Slovenski Dom« in ne otrok. Tudi on je naposled prav milo in ljubeznjivo priporočal »Domoljuba« in »Slovenca«. Ljudstva je še tudi pri nas dovolj, da mu verjame. Jaz pa sem naročil vaš »Slovenski Dom« in mi je veliko ljubši, kot »Domoljub« ali »Slovenec«. — Naj živi »Slovenski Dom«!

d Iz Predgrada pri Poljanah. Koncem pretečenega meseca je napadalo neko dopisunče tudi ljudi našega kraja. Mi mu ne bomo sledili, ker hočemo biti bolj dostojni in bolj pošteni, kot je ono. Vemo pa, da je prišel v našo mirno faro človek, ki bi rad v Kristusovem imenu zdražbe delal. Poslali so ga k nam gotovo zato, ker bodo v kratkem občinske volitve. Takrat se bo videlo, koliko je naprednjakov in kako malo je podrepnikov! Svetovali bi dopisunu, naj miruje, še vsak rogovilež je od tukaj še kmalu kopita pobral, ker sicer pridejo vsi grehi na dan.

d Dolenjska podružnica »Prosvete« naznanja, da se vrši letošnji občni zbor podružnice dne 1. vinotoka ob 9. dopoldne v gostilni gosp. Tučka v Novem mestu s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika lanskega občnega zbora, 2. poročilo odbora, 3. volitev odbora, 4. slučajnosti.

d Klerikalci in narodnost. V vasi Draga na popolnoma slovenskem ozemlju se še vedno blešči napis farovške posojilnice v nemškem jeziku »Spar- und Vorschusskasse in Suchen«.

d Iz Mokronoga. Dopisnik zadnjega »Domoljuba« je pozabil med mokronoški-mi novicami povedati, da je dotična ugledna dama, ki se je zastrupila, sestra našega

župnika in botra zastave šentruperske Marijine družbe. Vzrok zastrupljenja že vrabci po strehah čivkajo. Kje si ljubezen? — Predzadnjo nedeljo ustanovili so pri nas Marijino družbo, a v nedeljo so bile Marijine device tako sladko ginjene, da je ena v cerkvi na koru sv. Urha na pomoč klicala. Priporočamo jim abstinenco, da se ne bodo take grdobije v cerkvi godile. — Naš župnik ima navado, ljudi tudi na cesti zmerjati. Imel se bode zagovarjati pred sodiščem, ker je enega fanta z lumpom počastil. Tudi katoliško izobraževalno društvo nič ne koristi za izobrazbo. — Z denarji »Kranjske špar-kase« se nekaj po št. Rupertu rogovili. Štrajharija pazi! Prihodnjič kaj več o tem.

d Podgane v cerkvi. Pred nekaj leti je bilo v mokronoški farni cerkvi toliko miši in podgan, da jih je verno ljudstvo videlo celo na oltarjih, ko so oglodale voščne sveče; temu je sedaj konec. Cerkveni zbor poje namreč tako izborno, kakor umetno, da so glasovi pregnali vse.

d Sv. Križ pri Kostanjevici. Pri nas imamo sokolsko društvo, ki obstoji že drugo leto, ter se prav pridno razvija in napreduje. Fantje so poprej samo ponočevali, medtem, ko imajo zdaj vedno vsak teden trikrat zvečer telovadbo. Poleg tega pa prirejajo izlete, tako, da jim za neumnosti, ki so bile prej na dnevnem redu, ne ostane nič časa. Odkar pa so v naši fari gospod kaplan Jakob, od tedaj pa imamo tudi Čuke in od takrat tudi vedno sovraštvo med prebivalstvom. Saj pa ni čuda, ko se je stara ženica jokala cel dan, ker ni dobila pri spovedi odveze, ker je njen sin Sokol. V »Dolenjskih Novicah« je nadfant blatil že večkrat Sokole, ter jim celo očital, da so ob priliki neke nove maše napadli Orle celo s koli. Sokoli so, v trdnem prepričanju, da se jim jemlje samo dobro ime, čakali prav mirnim potom izida sodnijske obravnave. Konec te je bil, da niti eden član križevskega Sokola ni bil obsojen, pač pa načelnik Orlov v tridnevni in še neki drugi kanonir Čukov v dvadnevni zapor. Mi vprašamo samo to: Zakaj ne pišete o tem zdaj »Dolenjske Novice«, ko je položaj razjasnjen? Zakaj ne povrnete ukradene časti Sokolom? Ali tako izpolnujete ljubezen do bližnjega in ali vam to veli čukarska disciplina?

d Iz Bučke. Ko smo našega gospoda župana v »Slovenskem Domu« parkrat malo pokrtačili, je to naše klerikalce grozno speklo, pred vsem pa sčeda našega župana. Je že tako, gospod Vajs! Vsak stan ima svoje težave, vaš pa svoje. Kaj ne da! Naš župan, dasi ne zna niti besedice nemški, je jako čuden človek, ker še danes on svojega pravega imena ne zna zapisati. Mi se našim klerikalcem le čudimo, da v kraju, kjer ni niti enega Nemca med nami, pustijo, da lastni njih pristaš in zraven še župan dela »lastnoročni podpis« — z »Weiss«. Pa še šampiljo, urad-

no šampiljo si je dal napraviti, s katero uradne listine blati in tako kaže svetu, češ: Jaz kaj znam, ko se nemški podpisem. Kaj si neki mislijo na višjih uradih o tako pokvečenem — z nemškim podpisom opremljenem aktu? Jako grdo je to, gosp. župan za vas, ker vemo, kje ste rojeni, — tam nekje »v Šmarjeti namreč«, vemo tudi, da se vaše ime v kraju, kjer ste vi rojeni, med ljudstvom izgovarja »Bajs«, zakaj torej silite čez ljudsko narečje in hočete veljati pred ljudstvom kot Nemeč, in vendar ne razumete niti par besed nemški. Zakaj torej svoje lastno ime prodajate in zaničljivo pačite — Nemcem na korist. Kako prav je vaš sin imel, ko ni hotel dalje študirati; kaj ni boljše, da krave pase, kot da bi postal izdajalec s svojim imenom matere Slovenije? On je pač vedel, kaj ga vse čaka, zato je pa nehal . . . !!! — Pa še nekaj. Zakaj pa pustite dvojezične napise na občinskih deskah, kaj vraga imajo nemški napisi tod opraviti. Zakaj se vidi poleg slovenskega tudi (sram vas bodi!) nemški napis, pa to v vsaki vasi. Za koga pa mi rabimo nemške napise? Spravite vendar že enkrat tisto, kar nas in naš narodni čut žali proč in naj se ne prikaže več — ne vaše nemško ime, ne nemški napisi. Do tedaj pa — hoch Weiss!

d Vinska letina v nekdanj takozvanih goricah Gadova peč, Brezovica in Bočje (pri Sv. Križu pri Kostanjevici) obeta biti letos zopet prav povoljna. Posebno pretečeni dve leti se je v teh krajih pridelalo zopet velike množine dobre kapljice. Toda naše ljudstvo je vino težko prodajalo, ker je prepričano, da ima dobro blago, previsoko cenilo, kar je odpodilo tovarnike. Padajoče cene pa so nas izučile, in zato je le želeli, da bi naši gorenjski trgovci obračali večjo pozornost našim krajem. Saj pa je tudi dolžnost vsakega trgovca, spraviti v prvi vrsti domače blago, ki je dostikrat boljše in cenejše, kot pa tuje. Torej vinski trgovci, vabimo vas, da nas zopet obiščete, kakor ste nas pred leti, ko je bila še stara trta, ker prepričani smo, da nas boste potem vsako leto.

d O požaru v Stari vasi pri Škocjanu sem obljubil daljše poročilo. Naj mi je torej dovoljeno: Dasi je požarna bramba škocjanska jako po vaseh razkropljena in dasi je nad 1 kilometer daleč od Škocjana na kraj nesreče, je vendar ista pod poveljstvom načelnika gosp. Pavla Zupeta iz Škocjana s čudovito naglico prihitela na kraj nesreče. Koliko zmore pridna roka in umna glava, se je videlo to pot, kajti gosp. načelnik je znal svojim ljudem tako vrlo načelovati, da so v kratkem času, navzlic pomanjkanju vode, ogenj omejili; nato prihiti pa še požarna bramba iz Bele cerkve pod vodstvom g. Majzelna, katera je tudi stopila v akcijo. Pa tudi orožniki so se z vso unemo trudili, da se ogenj omeji, samo kaplan Florjančič je hotel z besedami gasiti in temu ali

onemu ognjegasecu navodila dajati, — pa mi imamo svojega načelnika, le njega navodilo velja, kaplan pa naj bi bil lepo vzel škaf in vodo nosil, kot drugi, ne pa oči pasesel nad nesrečo. Prišli so tudi Germulci z ročno vaško brizgalno in ko je že vode primanjkovalo, so hoteli izrabiti še tisto malo vode, kolikor jo je bilo pred škocjansko požarno brambo; in ko je načelnik P. Zupet ukazal svojim ljudem naprej delovati, Germulcem pa zopet drugo opravilo, se je tem za malo storilo. Hitro stopi Kirar Germulcem na čelo in poveljuje: »Germuljska požarna bramba: — Vergatterung — zofort domov marširen!« Ko stražmojster iz Škocjana to vidi, mu zagrozi s kaznijo, ako ne bodo delovali, dokler se ogenj popolnoma ne omeji. In Kirar je zopet poveljeval: »Halt berda, zurik — nazaj marširen, tukaj postaviti Nr. aine, — tukaj pa Nr. zwai« itd. Seveda je nas to vse s smehom napolnilo. Kirar pa je nemški komandant od tedaj, ko je pomagal ogenj gasiti v Stari Vasi. Pri ti priliki bodi pohvalno omenjeno, da je škocjanska požarna bramba vrlo napredovala. Sedaj smo videli, kako potrebna da je. Zakaj, da je ni bilo, bila bi danes Stara vas le kup pepela in razvalin. — Potrebno je tudi, da bi se naše požarne brambe kdo spomnil na ta ali oni način in bi ji daroval kak znesek, da bi ji bilo mogoče še novejših reči omisliti. Dobro bi bilo še nekaj cevi omisliti, pred kratkim jih je sedanji načelnik Zupet nekaj naročil, ali še ne zadostujejo; pa ljudstvo je nekaj revno, nekaj pa zanikerno. Za ofcet, za maše, za očenaše in za žganje ima denar, a za to, kar je neobhodno potrebno, pa ne. Sami ognjegasci si za društvo tudi ne morejo preskrbljevati ognjegasnih priprav. Vsled tega bodi milo rečeno: Naj bi se razne zavarovalnice spomnile naše požarne brambe s kakim zneskom, in ako vsaka zavarovalnica stori v nekoliko svojo dolžnost, se bode naša škocjanska požarna bramba v kratkem znatno opomogla.

Gorenjski novičar.

Novice iz št. Vida.

g Koga zalaga z denarjem farovška posojilnica, se najbolje razvidi iz članka vrlega »Gorenjca«, kakor prinašamo dobesedno: »Končno nas mika nekoliko pogledati v št. Vid nad Ljubljano, kjer je v zadnjem času »Šenkarjev gospod« iz Britofa pregnal po krivici gospoda učitelja Janka Žirovnika. Tukaj imajo »I. kranjsko mizarsko zadrugo«. Po št. Viških strehah pa vrabci čivkajo, da je ta zadruga, čeprav jo flika domač gosp. fajmošter, na robu propada, t. j. blizu kanta. Je že pač taka usoda sveta! Bilanca že kaže par let veliko izgubo, katere skriti ni mogoče niti umetnim potom, kar klerikalci prav do-

bro znajo. Zadnji račun kaže menda kar 2152 K poleg mnogih drugih neizterljivih terjatev. Članov pri tej zadrugi je 16. Delež znaša 400 K, poroštvo je pa trikratno. V zadnjem letu je dobila celo 1200 K subvencije. Stroje v poslopje je postavil že poprej omenjeni urad. — Tako piše vrli »Gorenjec« v Kranju, katerega toplo priporočamo. Iz dopisa pa razvidi vsakdo dvoje: prvič, da farovška posojilnica posojuje na robu propada se nahajajoči mizarski zadrugi v Št. Vidu, drugič pa, da ima mizarska zadruga samo še 16 članov. Ako omenjena zadruga danes napove konkurz, si lahko vsak sam predstavlja, kdo bo zanjo plačal.

g Kmetška hranilnica in posojilnica nrađuje vsak dan od 10. do 12., ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 10. dopoldne. Znanega »Domoljubovega« dopisnika gotovo zelo bode v oči, kajti posvetil ji je več člankov, iz katerih se zrcali sama onemogla jeza in zavist. Ko ji ne more ničesar očitati, pravi prav po otročje: Prava hranilnica in posojilnica je pa le naša! Ne bomo se prerekali ž njim, katera je prava, vemo pa, da je naša kmetška, ustanovljena po kmetu in za kmeta, njihova pa je farovška, ustanovljena in vodena iz farovža. Napis »farovška« še vedno lahko svoji firmi pridado.

g Zadružna misel je lepa in koristna sama na sebi, zdi se pa, da jo bodo naši klerikalci s slabim gospodarstvom spravili ob ves kredit. Zanimivo bi bilo naštet vse zadruge, ki so jih že ustanovili, po preteku nekaj let pa spravili — na boben. Pri tem je seveda vedno izguba in je treba doplačevati krvavo zaslužen denar. Zakaj je to mogoče? Samo zato, ker so vzeli zadružno misel v zakup za to delo nesposobni ljudje. Kaplan se ni učil meriti na vatlje, niti, kako se prideljuje zelje, niti kako je ravnati z mlekom itd. in vendar ti neuki duhovniki hočejo o vsem najbolje razumeti in povsodi vodijo razne zadruge. Uspehi ne izostanejo, pridejo dolgov, za njimi konkurz. Plačali bodo zadružniki. Da se šentviška mizarska zadruga slabo počuti, je javna tajnost. Zadnjič je v njeni delavnici začelo goreti, če bi ogenj izbruhnil po noči, zgorelo bi najbrže vse. Neki zadružnik se je izjavil, da so temu krive cigarete. Dobro, zakaj jih pa pustite pušiti? Že iz tega je razvidna vsa nezmožnost vodstva. Marsikak boljši mizar je že vstopil v zadrugo, pa je zopet izstopil, ker ni mogel izterjati svojega zaslužka od »zadreg«. V zadnjem »Domoljubu« stoji, da je našel revizor vse v vzornem redu. Torej najbrže tudi čisti dobiček v podobi — izgube, katera pa razumljivo ne upliva zelo privlačno na okrog.

g Prvi nastop Miheliča. Začasno vodstvo šole je poverjeno gosp. Miheliču iz lukove dežele, človeku, ki se preje ni mogel zadosti nazabavljati, zdaj je pa Slomškar in zoblje župniku iz rok. Njegov prvi

korak obstoji v tem, da se je spravil nad sokolski naraščaj. Šolsko vodstvo (Zabret v podobi Miheliča) zahteva, da ne sme sokolski naraščaj nositi kroja, še več, nikdo izmed učencev ne sme telovaditi pri Sokolu, ako se ne podpišeta oče in mati in ne dobita za to dovoljenje od župnika. Čukom imeti naraščaj, je seveda dovoljeno, kajti to se napravi kar pod roko. Gosp. Mihelič, vaša mlada pobožnost je večja, kakor poznavanje šolskih postav. Resnica je namreč sledeča, in prosimo, da si jo zapišite za uho: Za vzgojo v šoli je odgovorno šolsko vodstvo, v šoli sme prepovedati učencem vsakojake znake. Izven šole pa so za vzgojo otrok odgovorni starši in si te pravice nikdar ne pustimo vzeti, kajti to je naša naravna pravica. Zatorej smemo vsak čas dovoljevati našim otrokom, da se hodijo izobraževati v koristna društva, kakor mi sami sprevidimo. V Ljubljani n.pr. pošiljajo starši otroke v »Glasbeno Matico«, da se nauče glasbe, drugi zopet v »Sokola«, da se izobrazijo telesno in ukrepijo njih značaji. Pri nas smo jih in jih bomo pošiljalili telovaditi k »Sokolu«, ker vemo, da bodo na ta način zdravi in krepki na duši in telesu. Gosp. Mihelič, tudi za vas bi to bilo zdravo, saj ste še mlad. Šolskega vodstva ne bomo ne prosili, ne vprašali, kje smejo naši otroci telovaditi, pač pa se bodo rodbinski glavarji pismeno izjavili, da dovolijo otrokom izobrazbo v telovadbi pri šentviškem »Sokolu«. Mater in žena radi tega ne bomo pošiljali k župniku, kajti znal bi jih zopet za hrbtom zakonskih mož povabiti na predavanja »o delovanju nasprotnikov«. — Še nekaj, gosp. začasni vodja! Sokolski naraščaj je in bode nastopal izven šole v kroju, in sicer najmanj tako dolgo, dokler bodo šolarice nosile znake Marijine družbe. Od obeh teh društev ni nobeno politično, obe pa državno pripoznani. Telovadba pri »Sokolu« pa je še v korist države, katera potrebuje krepkih branilcev domovine.

g Iz Št. Vida nad Ljubljano. Skoraj 14 dni je rabil »Domoljubov« dopisnik, da je skrpueal poročilo o Žirovnikovi odhodnici, v katerem pa kar mrgoli laži, obrekovanj in zlobnih zavijan. V svesti smo si, da se med Šentvidci ni porodila taka podla duša, ki bi bila v stanu pisati take zlobnosti in metati blato na moža, čigar uspešno in plodonosno delovanje je znano ne le v naši fari, temveč širom slovenske zemlje. Kar se tiče podivjanosti in surovosti, jo le pri Čukih iščite, saj jo imajo dovelj. Kdo je n. pr. tulil kot zverina po Št. Vidu, kdo se valjal in pridušal po cestah in kdo napada vračajoče se ljudi z najsurovejšimi besedami? Kdo krade teško prisluženi denar svoji materi in predkom ni varna tuja lastnina? Vse te lastnosti najdete v vaši čukariji. Pravite, da gosp. Žirovnik zahteva odškodnino za šolski vrt. Je po postavi popolnoma upravičen in ima prav. Pravite, da je vrt izpraz-

njen in oropan, no, drevje je ostalo vse v njem, manjka pa seveda marljive roke g. vodje Žirovnika. Kratko, iz tega dopisa se vidi, da vaš talent glede vrtnarstva res ne presega Pofkarjevega.

g Romanje na Sv. Goro. Zadnjič so bili Zabretovi pristaši na romanju na Sv. Goro pri Gorici. Bili so iz Vižmarij, Št. Vida in Gline. Človek bi mislil, da so romanje dostojno opravili, a motil bi se. Držali so se mesto v cerkvi, v bližnji gostilni in tako razsajali, da še ko je treščilo v tisto hišo, niso prejenjali, da jih je moral končno natakav vun pometati. Ne vemo, ali je bil Zabret tudi med njimi ali ne, vredni kolegi pa so mu gotovo.

g Skupil jo je zasebni tajnik šentviškega župana Franc Vidmajer, ko je tri naprednjake lažnjivo obdolžil, da so proizvočitelji in kolovodje pri vseh izgredih v Št. Vidu. Sodišče je bilo mnenja, da tako obrekovanje tudi »upokoženim žandarjem« in zasebnim tajnikom »cesarskih namestnikov« niso dovoljene in ga obso-dilo v primerno kazen. Bogve, če ga bode to spametovalo? Št. Viški Čuki so lahko ponosni na takega častnega člana!

g Krščansko slovensko izobraževalno društvo v Dravljah je ustanovil Zabret, gotovo na naš poziv. Prav, v Dravljah je potrebna izobrazba, naslov pa bi smel biti nekoliko krajši, ker kristjani in Slovenci smo v Dravljah vsi, brez izjeme, torej to smete okrajšati. Nam je prav ljubo, da imamo človeka, ki nam orje ledino. Imamo sicer v Dravljah narodno čitalnico, kateri pa so seveda pristopni le ljudje, ki imajo veselje do čtiva, ker je zasnovana na širši podlagi. Ljudem najprvo vzbuditi zanimanje in potem gre. Saj se vidi pri Sokolih. Zabredova čukarija jim vzbudi zanimanje in hajdi k Sokolom, kjer se daje fantje lepo razviti. Zato le tako naprej, g. Zabret. Gosp. knezoškof pa naj nam bode tako naklonjen in naj ga nam nikar ne odpokliče v Ljubljano, ker tako dobre-ga delavca za odpiranje oči nam ne more več dati.

g Iz Oselice nad Škofjo Loko. Odkar izhaja »Slovenski Dom«, se še nismo v njem oglasili, dasi ga prejemamo že več izvodov in kakor je upati, bo še vedno več naročnikov. Nekako zapuščeni smo v teh skrajnih gorah slovenskega ozemlja. Nihče se ne briga za nas in mi za nikogar. Vendar se tudi pri nas dogodi kaka novost. Med prvimi omenimo, da je naše županstvo sklenilo, pobirati 10 K pristojbine od vsakega novega gospodarskega poslopja. Pa še na kak način se je to skovalo. Tebi nič, meni nič, občinski odbor je sklenil v svoji seji ter kar na tistem brez razglasov dal v odobrenje deželnemu odboru, kateri je ta sklep tudi odobril. Vprašamo občinski odbor, na kakem stališču je bil za blaginjo svojih volilcev takrat, ko je za ta predlog glasoval? Ako imate odborniki dobra poslopja, vas ta sklep nič

ne boli. Mi pa smo oškodovani, ki smo vas volili, a imamo slaba poslopja in moramo prej ali slej postaviti nova. Koliko velja sedaj nova stavba, tega gospodje takrat niste upoštevali. Kdor mora postaviti novo poslopje, je že itak močno prizadet in povrh plačevati še nepotrebno pristojbino. To je do skrajnosti krivično. Mi vendar ne delamo novih stavb za kratek čas, ampak zato, ker smo prisiljeni. To bodi povedano tudi visokemu deželnemu odboru, ki take sklepe odobruje in to brez razglasov, da se ljudstvo niti pritožiti ne more. — Tako se godi pri nas danes. Prihodnjič več. Daleč smo od civiliziranega sveta zaostali v vednosti in izobrazbi, vendar se pa tudi pri nas žari. Radi bi vedeli, kaj delata za nas naša blažena poslanca Demšar in Jare! Čemu smo jih volili, če ne za to, da živita od žuljev naših rok?

g V Vodiceh se je nastanil nek »čudak«, pred katerim pa imajo domišljavi in naivni Vodičani grozen strah. Pravi, da ima »črne bukve« in da zna marsikatero stvar »panat«. Ako ga zagledajo otroci, beže, kar jih nesejo noge in ženske se prično križati, da je joj! Da je praznovrstvo in neumnost tako razširjeno, bi ne verjeli, če bi tega ne videli na lastne oči.

g Po kamniškem okraju vlada nezadovoljstvo proti klerikalcem. Kakor znano, je letos ta okraj zadela zelo toča. Županstva in posamezniki so se obrnili za pomoč na vlado. Naprosili so tudi svoje poslance, da posredujejo v korist prebivalstvu. Da klerikalni politiki udan duhovnik nima srca za reveža, je znano. Prepričali smo se na lastne oči, ko so cenili škodo. Naš dekan, obenem deželni poslanec in nemški okrajni glavar sta se iz kmetov naravnost norčevala. — Koliko razume kmetijstva pritepeni nemški škric, se vidi iz besedi okrajnega glavarja, ko je videl, da iz razbitih krompirjevih stebel poganjajo nove mladike, ob trditvi, saj ni nobene škode, vse se bode zopet obraslo. Naravno, da on tega ne ve, če se razraščajajo nove mladike, da v zemlji rodi tudi nov sad, krompirčke, kateri se pa ne morejo odebeliti, star krompir pa postane trd in steklen. — Koliko se briga državni poslanec dr. Krek za svoje volilce, se vidi, da na tozadevne prošnje županstva iz svojega poletnega brloga, selških hribov, kjer je bil na letovišču, še odgovoril ni. Sram ga bilo! Res, črni klerikalec nima srca za ljudi.

g Posojilnica in hranilnica v Šmartnem pri Kranju. Je sicer res, da je šmartinska fara ena najbogatejših na Kranjskem, vendar pa še s tem ni rečeno, da bi posojilnica in hranilnica lahko miselno gospodarila. Žimarski in sitarski zadrugi v Stražišču je namreč posodila 150.000 K, o katerih nikdo ne ve, če pridejo kedaj nazaj. Ali so ljudje, ki vlagajo v posojilnico in hranilnico v Šmartnem res tako

neumni, da mirno gledajo, kó se na tak brezvesten način razmetava njih denar?

g Klerikalno gospodarstvo v Stražišču pri Kranju. Čez vse brezvestno je gospodarstvo pri sitarski in žimarski zadrugi v Stražišču. Pri tej zadrugi je 141 članov, ki so plačali na deležih 7228 K 10 vinarjev; tolikšno je tudi poroštvo članov. In zadruga s takim premoženjem ima dolga 160.000 K, beri: stošestdeset tisoč kron.

g Klerikalno gospodarstvo v Kropi. »Prva žebljarska zadruga«, ki so jo ustanovili klerikalci, ima ogromen dolg v znesku 224.860 K. Če se zgodi kaka nesreča, gre lahko marsikaka bajta na kant. Tej zadrugi je posodila klerikalna zadruga zveza 198.260 K. Če so člani te zveze zadovoljni, da se z njihovim denarjem tako lahko mišlja razsipa, je to seveda njihova stvar. Mi smo storili svojo dolžnost, da smo opozorili ljudi, ki so za kakšen nauk sposobni.

g Državna gimnazija v Kranju ima 318 učencev, med njimi 11 privatistinj.

g Požar je uničil v Tupaličah Mariji Kurmnikovi hišo z vsem premoženjem. Škode je okrog 5000 K, zavarovana je bila samo za 1400 K.

g Središče tujskega prometa na Kranjskem obeta postati Bohinjska Bistrica. Ima pa tudi vse sposobnosti za to, bodisi, kar se tiče naravnih krasot, bodisi udobnosti za tujece.

Notranjski novičar.

n Umrl je v Postojni bivši župan Matija Burger v starosti 74 let.

n Od Sv. Trojice. Tu smo farani že dvakrat prosili okrajno glavarstvo v Logatecu, da naj sili stavbeni odbor, da položi račun od našega popravljenega župnišča, ker je že eno leto, kar je zgotovljeno. Pa ni nobenega računa in ne odgovora. Pri tem računu ima veliko besedo tudi naš župnik Bajc, s katerim se bomo prihodnjič malo bolj seznanili.

n Senožeske duhovnike ustanovitev posojilnice v Vremah grozno peče. Trudili so se, da bi posojilnica ne pristopila kot članica k »Zvezi slovenskih zadrug«. »Kamor hočete, v Celje ali h klerikalni zvezi, samo k prvi ne, so kričali. Njihov klic pa je bil glas vpijočega v puščavi.

n Prejeli so pritožbo iz vremške doline proti domačemu kaplanu, češ, da ne da ženskam miru. Sploh ima pa več slabih napak. Želi se, da ga ljubljanski škof poduči o dostojnosti. — Ker ni namen našega lista, napadati osebe kot take, za danes celega dopisa ne priobčujemo.

n V Vremah se je vršila otvoritev nove kmečke posojilnice zadnjo nedeljo. Tozadevnega poduka in govora se je udeležilo kljub temu, da so bile v bližnjih goriških vaseh volitve, nad 70 oseb.

n Shoda v Logu na Mali Šmaren ni bilo. Radi tega prihranili so si ubogi vipavski kmetovalci dokaj denarja, katerega bi bili brezpotrebno ta dan zapravili v Logu. »Domoljub« piše, da imajo radi opustitve shoda v Logu samo gostilničarji škode okrog 10.000 K, potem si pač lahko vsak misli, koliko se na takih cerkvenih shodih brezpotrebno zapravi denarja. »Domoljub« piše, da se je letos opustil shod v Logu, ker je ta dan napravila požarna bramba ples v Vipavi. Vsako leto vršili so se plesi na Mali Šmaren dan v Vipavi, a to na bilo povod, da bi se bili ustavili shodi v Logu. Ako se je pa letos radi plesa požarne brambe ustavil shod v Logu, pa smejo kmetovalci le hvaležni biti vipavski požarni brambi.

n Ostrožno brdo. V nedeljo dne 26. t. m. se je potrudil k nam okrajni sodnik g. A. Avsec. Imel je tu predavanje, v katero je vplel več zanimivih dogodbic iz svojega sodniškega življenja. Svaril je zlasti pred nepotrebnimi pravdami, s katerimi se dandanes zapravlja čas in denar ter se vznbuja sovraštvo med sosedi. Bodi g. predavatelju na tem mestu izrečena srčna hvala za njegov trud.

n Predavanje o vinarstvu s praktičnimi demonstracijami priredi v nedeljo, dne 3. oktobra ob 3. popoldne v šoli v Vipavi e. kr. vinarski nadzornik B. Skalič. Predaval bode o pripravljanju grozdja in vina za izvoz. — Z ozirom na veliko važnost tega vprašanja, je želeli obilne udeležbe od strani vinogradnikov.

n Službo poštnega ekspedijenta v Hotederšici pri Logatecu oddaja poštno ravnateljstvo v Trstu. Plače 1252 K.

n Vinska letina na Vipavskem bode letos prav dobra. Pridelalo se bode obilo prav dobrega vina. Ugodno vreme poslednjih dni je nekaj ugodno vplivalo na grozdje. Cena grozdju je 18 do 19 v. kg.

n Prva vipavska vinorejska zadruga bode s prihodnjim letom jako raztegnila svoje delovanje; odprodala bode veliko letošnjega vina na Češko in Moravsko.

Po svetu.

p Praznoverje. Blizu kartuzijanskega samostana v Pletterjih na Dolenjskem imajo studenec, kateremu so pripisovali čudotvorno moč. Kazali so tam neke berge, s katerimi je hodila prej neka Terezija Klemenčič iz Malih Vodenic v kostanjeviški občini. Ko pa je mestna občina kostanjeviška hotela vsled tega svojo podporo ustaviti, se je izkazalo, da dekletu ni prav nič bolje. Praznoverju so ljudje pač še zelo dostopni.

p Ponesrečil se je učitelj Josip Ta v š v Čadrgu pri Tolminu. V pozni uri je šel po strmi nevarni poti, izdrsnilo se mu je, in padel je v prepad Jalovnico nad 100 m globoko. Bil je takoj mrtev. Le z velikim

trudom so izvlekli njegovo truplo iz prepada.

p Na Dunaju so Nemci odstranili siloma vse češke napise.

Nekaj o severnem tečaju.

Zemlja je jabolku podobna krogla. Zgoraj — v sredi — kjer je muha — si moremo predstavljati točko — severni tečaj, na nasprotnem koncu pa južni.

Na nebesnem oboku moremo danna-dan opazovati polarno zvezdo. Njena lega se v svetovnem prostoru v razmerju z zemljo le prav neznatno spreminja, tako da je služila že našim prednikom kot vodnica. Ako bi hodili za njo dolgo, mesece morda leto dni, bi morali priti na severni tečaj; a vsakojake zapreke zapirajo pot do tja, visoki hribi in globočine morja.

Daleč na okolo severnega tečaja pa ne vidi oko družega, ko sneg in led. Morje je tam vsled silnega mraza zamrznjeno in visoke ledene gore se kopičijo pred nami. Kdo ve, ali se razprostira pod temi ledenimi plastmi zemlja ali pokrivajo one morje?

Najrazličnejše so bile bajke o severnem tečaju. Da se nahaja tam rajskomil kraj, ki nudi vse udobnosti življenja, a tudi učenjaki so si zastoj stavili vprašanje: jeli na severnem tečaju zemlja ali morje? Rešiti ga dolgo časa niso mogli.

Čim severneje leži pokrajina, tem hladnejše podnebje ima. Ne rastejo povsod tako lepi gozdovi, kot pri nas, tam daleč na severu ne uspevajo več in le borna trava še raste v poletnih mesecih. Tam živi žilavi rod Eskimov. Stanuje v podzemeljskih duplinah ali pa v bornih kočah. Živi izključno od lova na morske in zemeljske živali, ki so obdarjene v tistih mrzlih krajih s posebno toplim kožuhom. Severni medvedje, polarne lisice, severni volkovi, pa tudi neke vrste zajcev in divjih volov se nahajajo tam in morski psi in morski sloni so posebno priljubljen plen teh skromnih ljudi. Kot domače živali jim služi posebna pasma psov in pa neka vrsta jelenov, ki jim nadomešča našo govedo. V boju za obstanek utrjen je ta rod bil prav posebno poklican v to, da nam pomaga odkriti severni tečaj.

Posebnost krajev okoli severnega tečaja pa je polnočno solnce. Med tem, ko pri nas solnce vsak dan vzhaja in zahaja, stoji tam na nebesnem oboku in sveti celih 6 mesecev neprenehoma, tako, da v tem času zanje ni noči. Potem pa zaide in Eskimi se od njega pretresljivo poslavljajo za celih dolgih 6 mesecev. Šest mesecev neprestane noči!

Izza leta 1845. nahajamo prve poskuse pogumnih mož, da odkrijejo severni tečaj. Poskušali so prodreti sami, potem v družbi z Eskimi in otovorjeni z najrazličnejšimi pripomočki. Marsikateri izmed

njih je podlegel jakosti zemeljskih sil, njegova volja je segala preko njegove moči. Zastavljale so jim pot silne ledene gore, odprle so se pred njimi špranje v ledu in prepadi, presenetile so jih nevihte in snežni meteži, ali pa se je zgostila okolu njih neprodorna megla. Zgrešili so smer in niso vedeli kam. A poznejši rodovi so se okoristili z izkušnjami svojih prednikov in vedno dalje je prodirala človeška noga.

Pred leti je napravil Amerikanec Endri predrzen poskus, da preleti z zrakoplovom severni tečaj; o njem se ni slišalo več ničesar.

Malodane vsako leto se je v zadnjem času napravljal na pot družba pogumnih raziskovalcev; vedno bolj so bile opremljene ladje, ki so jih vodile do krajne meje kjer otpnejo morski valovi v ledu; peljali so s seboj živeža za več let, v posodah, kjer ga je mogoče jako dolgo hraniti; z Eskimi in njihovimi psi so na nalašč za to prirejenih saneh prevažali po večnem ledu svoje zaloge naprej in svet je nestrpo pričakoval, kdaj pride zaželjena vest.

Kakor bomba se je torej dne 1. septembra raznesla vest, da je ameriški raziskovalec Kuk dne 21. aprila 1908 odkril severni tečaj in tam razvil zastavo Zedinjenih držav ameriških.

Vest je šla od ust do ust; učenjaki so jo pa sprejeli različno: nekateri so dvomili o možnosti, drugi so se zopet kar najbolj ognjevitavo zavzeli za Kuka. Vsi pa so napeto pričakovali natančnih podatkov. In Kuk je pripovedoval:

Na podlagi svojih bogatihkušenj je vzel s seboj kolikor mogoče malo prtljage. Živel je preko enega leta pri Eskimih, se prilagodil popolnoma njihovim razmeram in priučil njih jeziku. Na svojih pogostih potovanjih po okolici je videl na severu nekoč veliko divjačine; vsled tega mu je prišla misel, da bi to dalo obilo živeža in mu ne bi bilo treba živeža peljati še posebej s seboj. Tako se je napotil z dvema sanmi, ki so bile s streho opremljene, seboj pa je vzel nekaj najbolj zanesljivih tovarišev Eskimov in pa veliko število psov. Med prodiranjem je poslal nazaj še velik del svojih spremljevalcev, z ostalimi pa tem hitreje nadaljeval svojo pot. Posebno ugodno je bilo zanj, da je sprva prehodil kraje, kjer je bilo obilo divjačine. Tako mu je bilo mogoče, da je na zaznamovanih krajih izpostavil množine živeža za takrat, ko bi se povrnil.

V nadaljnjem prodiranju je došel v kraje, kjer ni bilo nikakih sledov življenja več in zaklati je moral enega psa za drugim. V svoje neizmerno veselje je mogel po preteku 35 dni, potem ko je zapustil zadnje sledove človeškega življenja — v katerem času ga je prešinjala le misel, da mora za vsako ceno naprej in si je odtrgal ure za spanje in živež od ust — s svojimi znanstvenimi pripomočki zaznati, da se nahaja na severnem tečaju. Sprevidel pa

je tudi, da severni tečaj ni obljubljen dežela, da je ravno taka ko njegova okolica in da se nahaja pod ledeno plastjo — morje. V led je izdolbel luknjo, v njo je dal kovinasto posodo, v to pa svoje poročilo do tedanjega dne.

Nedvomno je to eno največjih del, kar se jih je dotlej posrečilo človeškemu razumu.

Pot nazaj je bila za Kuka še veliko težja nego ona na severni tečaj. Zašel je v meglo, ki ga je obdajala skozi cel mesec; za isto pot kot tja je potreboval nazaj celih 9 mesecev, v katerem času je bil dostikrat na robu propada in obupa. Pa človeška volja premaga dostikrat tudi dozdnevno nepremagljive zapreke.

Kukova poročila so prišla komaj dobro med svet in spet je svet ostrmel nad novo vestjo: da je raziskovalec Peri došel tudi na severni tečaj. Vest je presunila mnogokatega. Saj je bilo znano, da je Peri mož, ki je žrtvoval celo svoje življenje v dosego tega edinega cilja. Zato ni bil voljan, da prepusti kratkomalo prvenstvo in svetovno slavo. In res njegovo delo ni manjše od onega, le prvo ni. Vnel se je srdit boj med učenjakoma, kakoršnega dosedaj svet še ni poznal. Ljudje so se postavili deloma na stališče tega, deloma na stališče onega. Vsak izmed obeh učenjakov očita drug drugemu, da si po krivici prilašča slavo, da je dosegel severni tečaj.

Ta boj traja še. Mi moremo le čakati, da ta ali oni nepobitno dokaže svoje trditve. Do tedaj moramo verjeti obema ali pa — nobenemu.

Važnost in lepota kmetiškega stanu.

Kmečki stan je najvažnejši stan, podlaga vsem drugim stanovom. To pa ne samo, ker kmet prideluje živež za vse, ampak zato, ker je kmečko delo in življenje na kmetih najbolj zdravo, ker nam vzgaja močne, krepke, neokužene in nerazvajene ljudi. Zato bi moral biti vsak kmet ponosen na svoje opravilo in na svoj stan in se ga ne bi smel sramovati. Stari Rimljani so imeli samo kmetiško delo za častno, vsa druga opravila pa so jim veljala za nečastna prostega Rimljana in prepuščali so jih sužnjem in tujim priseljencem. Kako nespametno se nam zdi, da pri nas da kak kmet vse otroke v šole in drugam, da potem nima nikomur posestva zapustiti in ga njegovi dediči prodajo. Kaj pa daš otrokom, če jih daš v šolo, da postanejo uradniki ali kaj enakega? Res, da jim ni treba tako težko delati, ali je pa mari to kaka nesreča? Težko delo dela močno telo, in kdo je srečnejši kot oni, ki ima zdravo, močno telo? Kdor težko dela, lahko je in vsako hrano

lahko prebavi, in komu se jed bolje pri-leže kot lačnemu in zdravemu želodecu? Koliko mladih ljudi strada po šolah, in ko pridejo po težkem trudu do službe, kaj jim pomaga dobra plača, kaj jim koristijo jedi, če pa imajo pokvarjen želodec in ne morejo uživati? Ko je imel zdrav želodec, ni imel česa jesti, sedaj, ko ima dovolj jedi, pa ne more. Ali bi ne bil tak oče bolje storil svojemu otroku, mesto da ga je dal v šolo, da bi ga bil dal služiti za hlapca ali pastirja, če ga ni mogel imeti doma? Koliko srečnejši bi bil, četudi bi moral težko delati! Tako pa se je toliko let učil, sedaj pa se vlačil kot senca do prerane smrti.

Kmetiško delo pa ohranja ljudi tudi duševno nepokvarjene. Kmet ima dovolj dela od jutra do večera in nima časa misliti na vsakovrstne neumnosti, ki slabe dušointelo. Tudi nima toliko priložnostizato. Stremimo torej za tem, da kolikor mogoče ljudi ostane doma pri kmetiškem delu, že z narodnega stališča, da imamo krepak mnogoštevilen kmečki stan, da imamo studenec, iz katerega prihajajo čvrsti ljudje v vse druge stanove.

Lep je kmečki stan, lepo je kmečko opravilo. Nanj so lahko ponosni kmetje. Biti pa ne smejo radi tega prevzetni in zaničevati drugih stanov. Saj so ti tudi njegovi bratje, saj so bili njih očetje in predniki tudi kmetje, a ti njih očetje so morali od doma, ker je ostal samo eden doma. Ne zaničujte teh in ne povzdiguje se, ker je ravno vam bila sreča mila, da vam je oče izročil posestvo.

Hudo je, da kmetu manjka poslov, ker hiti vse v mesto in tovarne. Ali zato se ne sme jeziti, ker tudi oni, ki gredo v mesto, so sami svoji gospodarji in smejo storiti, kar se jim boljše zdi, prav kakor kmet! In vsakdo je svoje sreče kovač in mora gledati, kako bo srečnejše živel.

Kmet naj skuša svojo zemljo sam obdelati, če pa mora posle imeti, pa naj jim bo sam zgled delavnosti in naj ž njimi lepo ravna. Dober in previden gospodar navadno še vedno lahko dobi posle. Kjer pa gospodar s posli grdo dela, jim daje slabo hrano, se prezirajoče loči od njih, tam jih pa težko dobi v sedanjih časih, ko so ljudem pota na vse strani odprta.

A tudi mladim ljudem, ki jih žene z domače grude, velja moj opomin. Ni vse zlato, kar se svetli. V mestu je na zunaj mnogo lepega, a znotraj še več grdega, gnilega, bolnega, revnega. Kaj ti pomagajo vsakovrstne mestne veselice, če pa niso zate, ampak le za bogate ljudi. Kaj ti koristi krasno blago po prodajalnicah, ko ga ne moreš kupiti.

Stokrat lepše od mestnega hrupa je mirno življenje v vasi. O mestu velja pregovor: zunaj lep, znotraj slep. Zato naj si vsakdo tisočkrat premisli, predno zapusti domačo vas, da gre v mesto ali v tovarno. Kakor se posuši rastlina, če jo izruješ iz zemlje, tako tudi premine človek in nje-

gov rod, če se odtrga od zemlje. Vse življenje izhaja iz zemlje. Iz prsti je narejen človek in v zemljo ga po smrti zopet polože. Naj torej brez sile nikdo ne zapušča kmetije, a če ne more ostati na domu, naj skuša kolikor mogoče kmalu poiskati drugo domačijo na kmetih.

LISTEK.

Sivka.

Češki pisal Vojta Beneš, poslovenil Milko Sila.
(Konec.)

Piel je razumel ta nemi govor, svoj modri predpasnik je namočil v vodi in ž njim Sivki obvil glavo. Hvaležna je sprejela to dobroto in je nemo sklonila glavo.

Postavil se je potem poleg nje, s starimi rokami jo je objel okoli pleč in okoli odrgnjenega vratu, gladil jo je in tolažil z zamolklim, hripavim glasom. Mislil je vedno le na bolno Sivkino glavo in tudi njegova glava ga je začela boleti.

Doživel je pri svojih konjih, ki jih je imel v svojem vozniškem življenju, razne bolezni v gobcu in v vratu. Slišal je tudi o grozni jelenovi bolezni in vedno mu je nekaj šepetalo, da se je ta bolezen polastila Sivke.

Da — —, prime pa se polnokrvnih mlajših konj! Ampak kaj je njegova Sivka stara? Kaj ni polnokrven konj!?

Niti slišal ni, da je prišla v hlev njegova žena, mala, vpognjena od vednega dela, od starosti — — In klicala ga je. Šele, ko je zagledala moža v staji in v tem nenavadnem objetju, se je nekako ustrašila in je zaklicala znova od blizu s svojim suhim glasom:

»Stari — pojdi — če ne bo mrzlo —«

»Slabo je z njo —«, je rekel tesnobno, kakor da bi hotel s tem pojasniti. Na nagubanem obrazu žene se je prikazala skrb in globoke gube na čelu so se ji razširile.

»Kaj ji je?« je rekla osupla in je pristopila bližje. In povedal ji je vse.

»Bog obvaruj,« je vzkliknila tesnobno in polna naglega, tajnega strahu. In tako so stali tu tiho vsi trije: Piel, ki je še vedno objemal in gladil Sivko in Piclovka z razprostrtimi, prosečimi rokami in z bolestnim izrazom na obrazu.

Samo Breza je že legla v temnem kotu in zdelo se je, kakor da bi ne bila v hlevu.

Slednjič se je obrnil Piel z resigniranim glasom, v katerem pa je bilo še mnogo nade, k ženi: »Kaj pomaga, morda bo na kak način — —« Pustil je torej oves v žlebu, seno v jaslih in je odšel z resnimi koraki skrbečega človeka iz temnega hleva.

Večer se je približal s svojimi sencami, od vzhoda se je priplazila noč — —

Dolgo nista mogla danes zaspati Piel in njegova žena. In vendar nista

spregovorila niti besedice. Na duši pa ji-ma je ležala teška mora in bala sta se črh-niti besedo, drug drugemu zaupati — — Morda sta slišala vsako prestopanje bolnega konja v hlevu, oči so ju pekle in noč je bila tako strašno dolga.

Slišala sta trobiti nočnega čuvaja enajsto uro —. Toda ko je prišla dvanajsta, se je že razlegalo po sobi z vzdušnim in težkim zrakom hropenje starih grl.

Ob eni uri po polnoči so vzbudili oba Piclova nekaki teški, grozni udarci. Razlegali so se po celém poslopju in Breza v hlevu je neprenehoma tesnobno mukala.

»Stari, slišiš,« je zaklicala Piclovka z glasom, polnim groze in je sedla v postelji.

Revna, trda postelja je zaškripala pod njim. Hotel je reči: »Hudo je,« toda zamrmral je le nekaj polglasno in bolestno. Hotel je vstati, poskušal je, toda ni mogel, kakor da bi ga kdo tlačil z močno roko in niti sopsti ni mogel.

Slednjič je z velikim trudom vstal in hitela sta v hlev, odkoder so se slišali oni besni udarci ...

Tiha, krasna noč je šla po širnem nebu. Vzhod je bil jasen in mrak je že plaval nad njim, od daljnega zapada in od gozdov pa se je začela viti temna megla. Bližala se je viharina noč — —

Nočni čuvaj je ravnokar odtrotil v doljnem koncu vasi in se je bližal sem. Tu je zaslišal udarce pri Pielu in je hitel — kaj je to.

Pogledal je skozi malo okence, z razno ropotijo polzakrito in je spoznal v temi Picla in sklonjeno postavu njegove žene. V tem trenutku se je Sivka zopet pomirila in tudi Breza je umolknila.

Čuvaj je zaklical skozi okno: »Kaj je, boter?!«

»Kaj —« je rekel Piel in glas se mu je tresel. Moral si je oddahniti in medtem je tudi že vstopil čuvaj v hlev.

Sivka je začela znova. Dvignila se je na zadnje noge in s sprednjima in z glavo, iz katere je kapala gorka kri in zevale krvave rane, je bila ob zid, ob žleb in ob nizki strop, kakor da bi hotela plezati po tem črnem, vlažnem, kamenitem zidovju. In strašno se je razlegal hripavi glas Sivkin.

Naenkrat se je dvignila ob žlebu in je stala nepremično nekoliko sekund z glavo globoko povešeno. Toda potem se je zopet začelo. Strašno je bilo gledati mogočno konjsko telo v njegovi besni blaznosti, v njegovem krčevitem zvijanju, te napete noge, debele žile na njih, krvavo peno na gobcu, na sesedeno in toplo kri, ki je brizgala okoli po obleki in po obrazih — —

Tesno je bilo v Piclovi duši — —

V tem trenutku je padla Sivka na zemljo, zavalila se je na desno stran, krvavo glavo je stegnila naprej, da so se žile in kite na vratu nabreknile in se napele,

kakor vrvi. Teško je sopla in grebla po zraku z nogami.

»Boter, bodite tako dobri in potrkaite pri Toči,« je rekel Piel, in nočni čuvaj je odšel. Tiho sta stala tu, in Pielovka je jokala — —

Čez nekoliko minut so prišli možje. Konjski kupec Toča, nočni čuvaj in še dva druga soseda.

Morda je glasni govor mož zdrnil Sivko. Spela se je na noge k novemu izbruhu, k novi besnosti, ki je bila hujša od prve — Udarci njenih kopit so švigali, kakor bliski ob nevihti, katere grom je dosegel sedaj v noči svoj višek in ki se je grozeč na grmečem vozu bližala.

»To je konec!« je zaklical Toča že pri vratih, videč besnečo žival.

»Jelenovo bolezen ima, je že vse proč — —«

»Kaj hočemo storiti!« je rekel obupano Piel in celo telo se mu je sključilo.

»To je teško,« je mrmral Toča med zobmi in kimal z osivelo glavo.

»Ako se nam odtrga — ubije Brezo. To je ravno grozno, kar potem tako govedo dela — —«

Piel se je stresel. Možje so se spogledali vrapšujoče.

Kaj pa, ko bi jo poskusili odpeljati!? Ali imate prazen skedenj, Piel?« je vprašal kupec, ki ni mnogo upal, da bi se posrečil ta drzni poskus.

Piel je pritrdil.

Nevihta je rastla in bliski so zaporedoma švigali skozi noč.

»No, poskusimo torej to,« je pritrdil kovač Triner.

Sivka je ravnokar zopet padla na tla.

»To je dobro,« je zaklical Toča — »hitro jo zvežite za rep, lahko bi se drugače odtrgala, ako bi jo zgrabilo.«

Kovač jo je hitro zvezal. Piel je zadrgnil jermen pri motvozu na poslednjo luknjico, da se je skoraj zadiral, okolu vratu ji je vrgel vrv — —

Odvezali so jo torej od žleba, medtem ko je s svojim znanim glasom hrkala na tleh na strani ležeč.

Sivka je bila odvezana. Toča ni čakal, da bi se sama znova vspela in močno jo je udaril po trebuhu.

Kakor strela je planila. Možje so nategnili vrvi in so se trudili, da bi jo pogнали. Vendar je šlo to teško, zakaj stala je, kakor neobčutljiva in se ni ganila. Ko pa so vrvi bolj močno napeli in nategnili, je padla Sivka na tla. Skočila pa je takoj po konci in njena strašna bolezen se je objavila ob vsej svoji grozi — —

Možem so se prikazale na čelu kapljice mrzlega potu.

»Za boga — držite!« je zakričal Toča in glas se mu je tresel — od strahu.

Tu se je šlo za življenje, napenjali so vse sile, napete vrvi so se tesno ovile njih rok — — Ampak pometala je z njimi, kakor z igračkami. To ni moglo trajati dolgo časa. Pielovka je glasno zakričala.

»Bežite, ženska, vse nas pobije« — —
»Pustimo jo tukaj!« je kriknil Triner.
»Potem mi pobije tudi Brezo« — —
je Piel skoro zajokal.

»Pielovka, bežite, hitite po rezarja — po Majerja — — naj pride, da jo pobije,« je kriknil Toča, kateremu so že moči pomejmale. Pielovka je letela.

»Pobiti —« je zaplakal Piel teško in bolešno — — Grom je bobnel in Sivka je besnela. Možem je silila kri v prste, iz Pielove desne roke pa je kapala. Ako bi ne bilo vrvi na repu, ne bi jo bili udržali, zakaj to je bilo že nad človeško silo.

»Možje,« je zakričal sedaj Piel, — — ne pustim pobiti Sivke — —« Rekel je trdo, skoro uporno.

»Ali norite!?« je zaklical kovač. »Potem nas vendar ona ubije!«

Sivkina blaznost se je povečala, možje so imeli oči izbuljene in stisnjene zobe, pometala je z njimi in jih je vlekla po tleh — —

»Ne zdržim —« je rekel hripavo Toča.

»Ne pustim je pobiti, — — sam jo ubijem,« se je odločil Piel.

»Ubijete — —, še nikdar niste tega delali v svojem življenju — —, ne zadene in kaj potem — —, imejte to na vesti.« — —

»Ubijem jo,« je hropel in mrmral Piel z upornim glasom, in ko je blisk zasvetil hlev, se je videl njegov stari obraz in oči: gledale so temno, topo, njegov obraz je bil pepelnat, kakor brez življenja. Možje niso odgovorili.

Piel jih je zapustil, skočil je na dvorišče in se je vrnil čez nekaj časa s sekiro.

»Držite!« je kriknil z nečloveškim glasom.

S stisnjenimi ustnami je skočil od strani k svojemu dobremu konju in prijatelju v težkih dneh življenja in je silno udaril s teško sekiro Sivko po čelu med očmi.

Sivka se je stresla, prenehala je besneti: druga strašna rana jo je pobila k tlom. Padla je na stran. — —

Možje so se oddahnili in vrvi so jim padle iz rok.

Piel je pokleknil h konjevi glavi, odpel je Sivki jermen in ga ji vrgel čez vrat — — Mahnil je drugič, tretjič — —

Val rdeče krvi je izbruhnil in poškopil Pielove roke. Žival se je prebudila morda v tem trenutku iz svoje grozne bolezni in je uprla svoje velike, zveste oči na Piel. Kako? Ali je gledalo iz njih očitanje — ali hvala —?

Sivka je zastokala. Ampak to ni bil glas živali, to je bil glas tako ganljiv, tako bolesten — —

Piel ga je razumel.

V srečo ga je bodlo z nožem in neizrekljiva boleost je obšla njegovo dušo — — Prijatelj mu je umiral — tu na trdi zemlji — —

Iz starih oči mu je pritekel potok gorkih solz in v starčevih prsih se je razlilo

morje bolesti. Prijel se je s trdo roko za bolno glavo in je pobegnil obupan v viharo noč.

Iz črnega neba je lilo in bliski so se križali. Bežal je skozi noč, ni vedel kam, jokal je — — jokal stari človek — — —

Njegova sivka je umirala.

Gospodarstvo.

gd Uvoz hrvaških buš je zadnji čas zelo poskočil. Vsak dan jih ženo cele črede čez Ljubljano na Gorenjsko, ker jih polagoma drugo za drugo prodado doma in na sejnih. »Slovenec« pravi, da se buše ob primerni klaji lepo popravijo in odebele itd. Ne pove pa ljudem, da preti naši živinorejci velikanska nevarnost, če bodo preplavljali naše kraje s tako živino. Na Spodnjem Štajerskem je hrvaška buša strašno uničila domače plemo. Kmetje, ki kupujejo buše, jih namreč rabijo tudi za plemo. In kaj pomagajo biki, ki jih za drag denar kupuje deželni živinorejski nadzornik po Tirolskem in drugod, če pa deželni odbor še z veseljem gleda, kako marširajo tisoči buš v naše hleve. Ko so klerikalei dobili deželno gospodarstvo v svoje roke, smo mislili, da bodo res kaj za kmeta storili in tudi kaj za našo živinorejo. Sedaj pa vidimo, da hvalijo klerikalei uvoz hrvaških buš kot najboljše sredstvo za povzdigo domače živinoreje. Klerikalni poslanci si pač mislijo: naši volilci so neumni kot buše, dajmo jim zato buše!

gd Deželno električno centralo hoče po vsej sili napraviti deželni odbor. Sumljiva je naglica, s katero hoče kupiti vodne sile. Pravijo, da se mudi nekemu klerikaleu na Gorenjskem za denar. Mi smo gotovo za vsak napredek, odločno pa zahtevamo, da dežela le taka podjetja ustanovi, ki prinašajo dobiček.

gd Posredovalnica za prodajo goveje živine ustanovila je splošna zveza kmetijskih zadrug na Dunaju. Pred par leti je ta zveza ustanovila tako posredovalnico za klavno živino, od katere so imeli korist nekateri bogatejši in bližnje dežele avstrijske cesarske prestolice. Posluževali so se je tudi Ogri. Letošnje leto je razširila ta posredovalnica svoje delovanje tudi na prodajo in nakup plemenske živine. Namen ji je izločiti prekupe in mešetarje, kateri dostikrat kmeta grdo ociganijo. Ta zveza ozir. posredovalnica izdaja v nemškem jeziku poseben list, kjer se naznanjajo oni posestniki, razvrščeni po posameznih deželah, kateri imajo živino za prodaj in zopet v drugem oddelku oni, koji name ravajo živino kupiti. Kolikor nam znano, se tega podjetja še ni iz Kranjske nihče posluževal, čemur se pa glede posredovanja klavne živine ne čudimo, ker bi bili do Dunaja prevozní stroški previsoki. — Kranjski izvoz klavne živine in mesa gre na Koroško, Tirolsko in Zg. Štajersko, de-

loma iz Dolenjske tudi na jug. Glede posredovanja prodaje plemenske živine bi bilo pa za slovenske dežele želeti posebej takega podjetja, ker če podpira vlada bogato z podporami nemška podjetja, morala bi tudi naša.

Izdajatelj in urednik Josip Jenko.

APNO

najboljše kakovosti in po najnižji ceni se dobi od srede 29. septembra 1909. dalje pri 61 3—1

Anton Kodru, apnarju
v Karmelu pri Št. Janžu, Dolenjsko.

Alojzij Kobe

mizar v Metliki
izdeluje vsa

sodarska dela

in popravlja tudi vso staro vinsko ali posodo za kisline. Istotako izdeluje najnovije vinske preše. 58 5—3

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn M. Adlersflügel

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug itd.
43 24—11

Prvi slovenski

pogrebni zavod

se priporoča slavnemu občinstvu

za ureditev pogrebnih sprevedov v
Ljubljani in na deželi po nizki ceni.

Naročila se sprejemajo pri 21 12—12

Franc Vidaliu

Ljubljana
Prešernova ulica.

Josip Turk

lastnik prvega slovenskega
pogrebnega zavoda.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto dne 25. septembra 1909.

Linc: 43, 17, 42, 2, 16.

Trst: 59, 66, 81, 2, 72.

Otroči: Jed iz Pekatet je boljše kot
med!

25 19—12

Žrčne cene v Ljubljani

od dne 25. septembra do 29. septembra 1909.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	40
1 " " " II. " . . .	1	—	1	20
1 " " " III. " . . .	—	90	1	12
1 " telečjega mesa . . .	1	46	1	60
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	—
1 " " " (prekajenega) . . .	1	80	1	90
1 " kostrunovega mesa . . .	1	04	1	12
1 prašiči na klavnici . . .	1	08	1	28
1 kg masla . . .	2	50	2	60
1 " masla surovega . . .	2	10	3	20
1 " masti prašičje . . .	1	80	—	—
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	76	—	—
1 " slanine prekajene . . .	1	72	1	80
1 " sala . . .	1	76	—	—
1 jajce . . .	—	08	—	09
1 l mleka . . .	—	18	—	20
1 " " posnetega . . .	—	10	—	—
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 piščanec . . .	—	20	1	40
1 golob . . .	—	40	—	50
1 raca . . .	1	70	2	00
1 gos . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	45	50	—	—
100 " " " " 1 . . .	45	—	—	—
100 " " " " 2 . . .	44	50	—	—
100 " " " " 3 . . .	43	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	43	—	—	—
100 " " " " 5 . . .	41	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	38	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	32	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	16	—	—	—
100 " koruzne moke . . .	20	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	42	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	36	—	—	—
100 " ržene moke . . .	32	—	—	—
1 l fižola . . .	—	18	—	34
1 " graha . . .	—	40	—	40
1 " leče . . .	—	22	—	—
1 " kaše . . .	—	18	—	20
1 " ričeta . . .	—	4	50	—
zelje 100 glav . . .	29	—	—	—
100 kg pšenice . . .	21	—	—	—
100 " rži . . .	18	—	—	—
100 " ječmena . . .	17	40	—	—
100 " ovsa . . .	21	—	—	—
100 " ajde . . .	19	—	—	—
100 " prosa belega . . .	19	—	—	—
100 " " navadnega . . .	19	—	—	—
100 " koruze . . .	3	80	4	—
10 " krompirja . . .	—	—	—	—

Lesni trg.

Na trgu je bilo

— voz in — čolnov z lesom
Cena trdemu lesu od 9 K 70 h
do 11 K — h za m³.
Cena mehke mu lesu od 9 K — h
do — K — h za m³.

Trg za seno, slamo in steljo.

Na trgu je bilo

— voz sena 10 50 10 50
— " slame 7 — 8 —
— " stelje — — — —

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 12.921.

Ustanovljena leta 1896.

Posojilnica in hranilnica v Moravčah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

== pisarna v hiši št. 1 (pri Jomanu) ==

sprejema in izplačuje hranilne vloge ter jih obrestuje po 4 1/4% od prvega dneva vlaganja sledečega meseca in do konca meseca, po katerem se je izplačala vloga.

Uradne ure so ob nedeljah od 1. do 5. ure ter vsako sredo od 4. do 6. ure popoldne. 22 25—12

Pojasnila se dajejo vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne, izveniš praznikov.

Največja zaloga navadnih do najfinejših

otročkih vozičkov

36 25—12 in navadne do najfinejše

žime.

M. Pakič

v Ljubljani.

Neznanim naročnikom
se pošilja s povzetjem.

**Deset zapovedi za kmetovalca
in deset zapovedi za zdravje**

lepo tiskanih, prav zastoj in
franko po pošti dobi vsak, ki
piše ponje od lekarnarja

Trnkóczyja v Ljubljani,
zraven rotovža. 33 25—12

Posojilnica v Črnomlju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

daje posojila po 5% in 5 1/2%,
na osebni kredit tudi po 5 1/2%

in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.

Hranilnim vlogam daje 4 1/2% obresti,

ki se pripisujejo s 1. januarjem h glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojilnica ima 1502 zadrugnikov, svoj lastni dom in preko 1,600.000 K hranilnih vlog.

Rezervni zaklad znaša 42.000 K.

Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.

Naslov: „Posojilnica v Črnomlju“.

32 6—4

Načelstvo.

Franc Kraigher

krojaški mojster v Ljubljani

Kongresni trg št. 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje

oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.
Cene zmerne! Delo solidno! Postrežba točna!
26 25-12

V. H. ROHRMANN

(prej Jože Strzelba)

LJUBLJANA

kupuje razne rastline, korenine, rožice, semena, lubje, divji kostanj, češminjev sok, jabolka za mošt, kosti, parklje, loj itd.,

ima kot lastnik trdke 40 24 11

M. PAKIČ

vedno največjo zalogo škafov, raznih lesenin, košar, fine žime, morske trave itd.

Mlekarska zadruga v Moravčah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

ima vedno v zalogi 23 25-12

polnomastni in polmastni emendolec ter polnomastni in polmastni trapist:

emendolec kg	K 1-60	pojemendolec kg	K 1-30
trapist . „	„ 1-80	poltrapist . „	„ 1-60

Prva slovenska trgovina

Pevc & Koželj

v KOČEVJU, v hiši slovenske „Kočevske posojilnice“

Manufakturno, galanterijsko in specerijsko blago

na debelo in drobno.

Zaloga moke V. Majdiča ter zaloga železnine.

31

25-12

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon šteč. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti šteč. 18, v Ljubljani

je imela koncem leta 1908 denarnega prometa

K 71,417.344-75

upravnega premoženja

K 17,519.983-93.

Obrestuje hranilne vloge

po $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

v lastnem združnem domu.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908

kron 17,102.911-27.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

6 25-12

Izborna
češko budejeviško pivo,
 katero se prodaja v prid družbe sv. Cirila in Metoda
priporoča 40 24—11
 glavna zaloga češke budejeviške pivovarne
 v Ljubljani, Sv. Petra nasip št. 27.

Ljubljana **Josipina Herrisch** Židovske ul. 7.
 priporoča svojo bogato zalogo
moških, ženskih in otroških čevljev
 najnovejše oblike, zelo trpežne ter elegantne fasona,
 rjave in črne prave ameriške čevlje
 37 25—12 za gospode in gospe.
 Zunanja naročila točno.

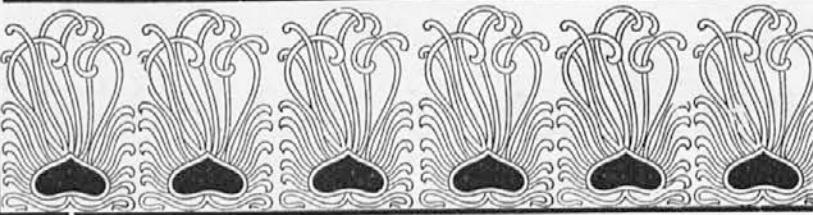
Prva narodna veletrgovina z železnino
Fr. Stupica v Ljubljani
 Marije Terezije cesta 14 18—12
 priporoča svoje izvrstne
 brane, pluge, ameriške kosilne
 stroje, slamoreznice, mlatilnice,
 čistilnice, motorje, železne blagajne,
 kuhinjsko opremo, štedilnike, peči,
 kakor tudi želez-
 niške šine, tra-
 verze, cement in
 sploh vse stavbne
 potrebščine,
 trombe, cevi in
 tehtnice.
Nizke cene!
 Točna postrežba, solidno blago!

Slovenci! Slovenke!
 Svoji k svojim!
 Pred nakupom
 jesenskega in zimskega blaga
 se Vam priporoča
 slovenska trgovina pri
sv. Cirilu in Metodu
 v Ljubljani 10 12—12
 Lingarjeva ulica. Nasproti loterije!
 Velika zaloga najnovejšega blaga za
 moške in ženske obleke.
 Največja izber satenastih, volnenih ter svilnatih rut.
 Ob potrebi spomni se vsak na to trgovino.
 Vse ostalo letno blago poproda se po znatno znižani ceni!

* Popravila in preobleke točno in ceno.		Popravila in preobleke točno in ceno.	*
---	---	--	--

Najcenejše solnčnike in dežnike
 domačega izdelka priporoča 12 25—12
Josip Vidmar
 — v Ljubljani —
 Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
 Prešernova ulica 4.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 3.000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2.

Rezervni fond K 300.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52—5

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

poleg Urbanševih manufakturne trgovine

priporoča

13 12—4

klobuke in slamnike

čepice, razno moško perilo, kravate, ovratnike itd.

Blago imam solidno, cene zmerne.

Postrežem točno.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure dopoldne.

Obrestuje hranilne vloge po 4 3/4 % od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5 1/2 % in amortizaciji najmanj 1/2 %, na osebni kredit po 6 %. 2 25—12

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.

Stanje hranilnih vlog nad 36 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA.

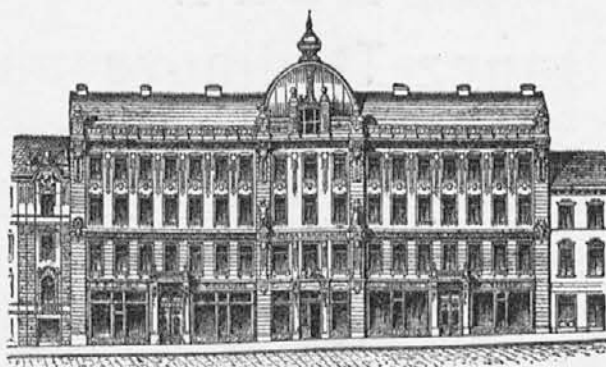
Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 1/4 %, ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 4 3/4 % na leto. Z obrestmi ob enem pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5 % izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 1/2 leta. Kdor plačuje 6 % izposojenega kapitala, poplača dolg že v 33 letih. Dolžnik more svoj dolg poplača i tudi poprej, kako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične domače hranilnike proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

7 25—12

V korist „Družbe sv. Cirila in
Metoda“

ČEŠKO PIVO

Češke delniške pivovarne
v Č. Budejovicah.

■ ■ ■

Zalogi za Notranjsko:

Postojna Trnovo
16 14—12 na Kranjskem.

Eng. Franchetti

v Ljubljani, Sodnijska ulica 2, nasproti kavarne „Evropa“
priporoča svojo elegantno in higienski urejeno

brivnico

in prodajo raznih dišav in kozmetičnih predmetov.

Svoji k svojim! 20 52—12

Priporoča se manufakturna trgovina

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

55 8—3

Lingarjeva ulica * LJUBLJANA * Stritarjeva ulica.

Zaloga

modnega, svilnatega in volnenega blaga za ženske obleke
in bluže, perilni barhent za obleke, bluže itd.

Novosti

volnenih, ženilastih, rut, šerp, velike rute suknene in pletene.

Zaloga

modnega blaga za moške obleke, površnike in zimske suknje.

Zaloga

garnitur zastorjev in raznovrstnih preprog.

Zaloga

odej šivanih, volnenih in pavalnotih, koev, plaht i. t. d.

Popolna oprema za neveste.

Postrežba poštena.

Cene najnižje.

AGRO-MERKUR

osrednja nakupovalna in prodajalna zadruga v Ljubljani

reg. z. z. o. z.

Ljubljana, Janez Terdinova ulica št. 8.

Skladišče tudi v Trstu.

Agro-Merkur dobavlja svojim članom vse potrebščine za gospodarstvo ali za obrt, kakor poljedelske
in druge stroje, umetna gnojila (superfosfate, tomaževo žlindro, soliter, kalijevo sol itd.), modro
galico, žveplo, krmila, poljske pridelke, vse vrste semen, kolonijalno in špecerijsko blago itd.

Agro-Merkur prodaja pridelke in izdelke svojih članov.

Agro-Merkur se posebno priporoča za nakup bizeljskih in dolenjskih, istrskih, dal-
matinskih in goriških jamčeno pristnih in izvrstnih vin. Cene jako nizke.

Agro-Merkur ima jako obširne in ugodne zveze; zategadelj lahko vsakomur jako dobro in
hitro postreže.

2 54—12